

BERTÓK LÁSZLÓ

Firkák a szalmaszálla

22. *(Mindenét fölteszi)*

A rettenet

Filmszakadás az agyban, s a rettenet,
hogy többé összeragasztani sem lehet.

Kilátások

Sokkal valószínűbb, hogy elszúrsz valamit,
mint az, hogy egyszer csak kijavítod, amit...

Legalább

– *Kit a kígyó megcsíp, a gyíktól is fél.*
– Ha senkid, legalább magadban higgyél.

Társas

Ha nem vagy magadnak jó társasága,
hiába futsz el a társas magányba.

Ne félj!

Hallgasd inkább, ahogy az angyalok
anyagszerűtlen ruhája suhog.

A tavasz

küldi rád a virágait, madarait,
elvarázsol, a végtelenhez igazít.

Nyugdíjas idegenvezető

Hova éveken át másokat vezetett,
most mint turista is megnéz minden helyet.

A keresés

Amikor látja, hogy hiába keresi,
döbben rá, hogy ez, a keresés élteti.

Mindenét fölteszi

Dobogós helyre semmi esélye,
s mindenét fölteszi, hogy elérje.

G. ISTVÁN LÁSZLÓ

A Repülő szőnyegből

(japán formák)

202. Tájcsitu (haiku¹)

egymásból ivó
árnyék: zátony meg a víz,
fény és pupilla

203. Első pillanat (haiku csupa rövid szótaggal²)

Didereg a fa.
Beremeg a teteje.
Kifut a tavasz.

204. cím nélkül (haiku – szabi³)

Nyár, ömlik a fény,
apadhatatlan forrás,
kút szomjúsága.

- 1 Ismert japán versforma. Háromsoros vers, a sorok rendre 5,7 és 5 szótagosak. A japánban az 5–7–5 morát jelöl, ezeket a magyar verselés szótagszámmal helyettesíti. A haiku nem rímel. A szono mama („magát a dolgot”) elvnek megfelelően ismert, tapasztalható képből kell kiindulni, a basói haikuban a reflexió kerülendő. A japán haiku évszakszavakat (kigo) és elválasztószavakat (kiredzi) is tartalmaz, ezeket nem tudjuk magyarban átadni. Fajtái a szabi (magára hagyottság élménye), a vabi (a kicsin keresztül megmutatni az egyetemest), az avare (az elmúlás csendes beletörődéssel figyelt elemzése) és a jugen (egy káprázat feloldása).
- 2 A japánban a szótagok rövidek, de ezt a magyarban nem tartjuk meg. Itt kivételt tettem.
- 3 A szabiban a magárahagyottság élményét kell haikuszerűen modellálni. Leginkább az egzisztencialista életérzés: „a semmi ágán ül szívem” európai élményanyagához köthető – de nem individuális!

**205. cím nélkül
(haiku – vabi⁴)**

hunyt szemem alá -
fekete lesz az arcom -
napfényt szorítok

**206. cím nélkül
(haiku – avare⁵)**

Lehull a levél,
ha nincs alatta semmi?
Felfogja a föld.

**207. cím nélkül
(haiku – jugen⁶)**

késszúrások a
bőrön: eufória -
csak eső esik

**208. Fénykép
(konvex haiku⁷)**

Bármelyik pohár fölött
tükrödben hajolsz
egy másik szomjúságba.

- 4 A vabi haikuban a kis dolgon keresztül mutatunk meg egyetemes sugallatot. Az általánost az egyesén keresztül ábrázolja. Itt a holttest képe sugallja az egyetemes fény győzelmét!
- 5 Az avare az elmúlás csendes, együttérző-beleérző megfigyelése és elfogadása. Elégikusnak is mondhatnánk, de a japán avare nem érzelmes – épp ez a nehéz benne.
- 6 A jugen az első két sorában egy káprázatos képet mutat meg, amit a harmadik sorban „kijózanít” – a szono mama elv szerint a valódi történést nevezi meg.
- 7 A konvex haiku a haiku kifordítása: nem 5–7–5, hanem 7–5–7 szótagosak (morásak) a sorai.

209. Áttűnés (tanka⁸)

Kifehériíti
színét a nyári égnek.
Őszül a hőség.
Következő évszakot
vetít a messzeségbe.

210. A platán (csóka⁹)

Ágak között fa.
Messzebb van a pagoda.
Oda nem érhet.
Bolyongása árnyai
nem kísérik el.
Leválnak az árnyékok,
más úton járnak.
A bokor visszatalált
árnyék, semmi más.
A fa árnyéka sose
találhat vissza hozzá.

211. Möbiusz (szedóka¹⁰)

a szíved helyén
csak kommunikáció:
benézel, kívül maradsz.

a szemed helyén
fekete fénytorkolat:
kinézel, belül maradsz.

8 A tanka formából született egykor a haiku. A tanka a haiku 3 soros képéhez 2 soros reflexiót fűz: sorai 5-7-5-7-7 szótagosak (morások). Több tanka egybefűzéséből (a reflexiót és az új képet szekreterszerűen láncban írták a költők) született a népszerű ringa közösségi költői műfaja.

9 Japán versforma. Akármilyen hosszú lehet. A sorok 5-7-5-7-5...7-7 morások. A magyarban a morát a haikuhoz hasonlóan szótaggal fordítjuk. A sorok nem rímelnek.

10 Japán hatsoros versforma. Sorai 5-7-7 5-7-7 szótagosak (morások).

MARNO JÁNOS

Gimnasztika

Fél.
Félni.
Félnek lenni.
Félénkülni.
Félre esni.

Információcsapda

Nárcisz a csap fölé hajol, mintha
biciklizne, haja fel-fellobban
tehát, hátrafele, vagy előrehull
bele az arcába, szemébe, mikor
merre surrog szájában a fogkefe.
Mert rögeszméje a belső forma
újfent; a legbelső forma, mely elvben
kész rá, hogy a tartalmat kizárja,
kerüljön bárki szeme elé tárgya,
a repedt mosdókagyló, még otthon,
a két lány közt, mivel odaátról
nincs róluk híre, s tudjuk, hogy nem is lesz,
és ha mégis érkezne valami, azt
az időben nem tudnánk hova tenni.

Nedvedző fossziliák

Hommage à Kierkegaard

I

Falra mászom a nővérem pókjai
elől, hátamat a falhoz tapasztva
kapaszkodom a karmommal fölfelé,
a festmény hátát kartonpapír óvja,
vagy legyen *védi*, anyám és nagyanyám
s a húgom is Hédi, elpusztultak mind.
A festmény vallásos tárgyú és sötét,
van benne valami kezdetleges,
ami bizalmat ébreszt és félelmet
gerjeszt a gyermekben. Mert valóban nincs
félelmetesebb a bizalomnál, és
bizalomgerjesztőbb a félelemnél
semmi. Persze kérdés, hogy mivel kezdi
az ember; ha már pók, mért nem a fonál?

II

Nem és nem hiszek a gondolatomban,
és minél kevésbé hiszek benne,
annál makacsabban foglalkoztat;
koponyatetőmet perzseli a nap,
és még a villamoson sem veszem
észre, hogy rövidnadrágom slicce
nyíltva maradt. Nem utazom messze,
két vagy három megálló mindössze,
s aztán a tűző napon a villamos
sárgája tojáslepénnyé gyűrődik
a számban. Nyelem a levegőt tőle.
Ezt nem volna szigorúan szabad.
A lépcső pedig még rágósabb falat,
koponyatetőm odafent beszakad.

Kontaminációk

Bartók Imrénék

Időközben ugyanis a horizont
a padlóra került, pattogjon csak rajta
labda, térdek és bokák és vádlik
és kézfejek bukjanak egymásra
keresztbe-kasba a talajkamera-
állású képmezőben. Na, nagyjából
ilyesmire gondoltam, mondja este
az epizód rendezője a stábnak
a gépteremben. Mi pedig éttermet
keresünk magunknak a Vágóhíd
táján az éterben, hol az áldozat
füstjének illata belénk ivódva
megül a tüdőnkben, s a gépsonka
színe versenyben a mályva színével –

URI ASAF

Sötét lény

Rosszízú hangra ébredtem,
belőlem szólt, kerek halszájából.
Sötét lény, ki testét a tengerből hozta a vérfák tájékáról.
Makacs hordalék, akut üledék a fejemben.

A zivatar kupolaszerű buborékot hagy a vizen,
a hangot nem tudom mire véljem,
kutat bennem, készséggel fojtogat.

Kígyóméreg

Kígyóméreg, szüntelen forró szél.
A tarkóm mögött mozog az ág, felém
tart, arra a pontra, ahonnan hátrafelé is látok.
Csörög sziszeg, emelgeti lábait, és a tenyerével
félresöpör. Az ütés éles és szigorúan pontos.
A szemhéjamra verébláb nehezedik.
Görbe úton jön a szirénák hangja, a fülem
visszhangzó hangár, arcom vörösebb a kelleténél.
Agyam a fejem alá kerül az ádámcsutka helyére.

Immunerő

Sigmund Freudnak valami kimarta a szájpadrását,
de még időben meghalt egy vöröstéglás házban, ott
ahol a rózsás arcú John Constable festeni szokott.
Immunereje és ízlelőbimbói halálosan megsérültek.
Hasonló katasztrófák oka a rendhagyó atmoszféra.
Lásd, a táj mindenkit befogad, ha kell, fényt szintetizál,
de ki vagyok én? Az idegenség belepi a szám,
nyelvemen mostoha antitestek, nem engednek
akármilyen szóhoz jutni. Így lennék
a szomszédokkal. Ügyelnem kell.

KARÁDI MÁRTON

Fény

A hetek óta tartó világosság
nem hagyott aludni.
A lámpákkal nem tudtunk mit kezdeni, ruhákat
akasztottunk rájuk,
szárítókötélnek használtuk zsinórjaikat.
Az órájára senki se nézett,
a gyerekeket nem küldték ágyba,
tovább maradtak nyitva a boltok és a szemek.
Az embereknek egyre jobban hiányzott a fekete,
erre a színre festették át a falfelületeket,
azt mondták, megnyugtató, pihentető a szemet.
Aztán végre rájöttek, a sötétet építeni kell,
helyet kell csinálni neki, fel kell öltöztetni függönyökbe
és ha végre megvan,
el kell zárni előle az összes menekülési útvonalat.
Az ország távoli magaslatokon élő
vezetőinek azonban nem tetszett a város megváltozott
képe, a sok
rejtve maradt sarok, lefüggönyözött szoba,
ezért elkezdtek átfestetni az épületeket, lebontatni a
falakat,
közben pedig kétségbeesve próbálták magyarázni
az aggasztó és érthetetlen adatokat –
hogy a városban egyre többen vakították meg magukat.

Belsőépítész

Utoljára egy erdőszéli büfénél találkoztunk.
Arcodon a szeplők, fahéj a tejhabon.
Kezünkben a műanyagpohárral sétálni kezdünk,
nem akarsz megbántani, ezért a saját érzéseidről
nem beszélsz,
de beszámolsz arról, mit gondolnak rólam
a szüleid és a két húgod, én meg csak állok,
négy pontból megvilágítva, mint egy foci pályára,
amin már rég nem játszanak komoly meccseket.
Kínos ez neked is, tudom, attól félsz, a szavadba vágok,
hogyan elmondjam,
úgy döntöttem,
elmegyek, de nem költözöm, tartsd meg mindenem,
a nehéz tárgyak csak marasztalnának,
a könnyűeket meg már rég eladtuk
az antikváriumban vagy az ócskapiacra.
Jobban szeretnéd, ha elismerném, én hibáztam,
mert nem találtam meg neked a legszebb szót,
benne két egymás mellett álló mássalhangzóval,
amik úgy csapódnak össze, mint tisztelgő katona bokái
a királynő előtt.
Ha neked jobban esik, persze nevezhetjük ezt így utólag
szerelemnek,
de kicsit olyan lenne, mint emberi nevet adni egy
kutyának,
hátha akkor jobban félnek majd tőle betolakodók,
az utánunk következők.
De most még te még magyarázol,
nem figyelek rád, nagyregényekben szokták így átlapozni
a hosszú leírásokat,
amik fárasztanak, mint egy végtelen hosszú séta egy
osztálykiránduláson,
a nehezen változó tájon, amit busszal tesznek meg azok,
akik
tudják, meddig illik nézni egy arcba anélkül, hogy
szólnánk valamit.

Mi pedig csak folytatjuk az utunkat dacosan,
a kiránduláshoz legkevésbé sem illő ruhában,
mintha a környéken parkolnánk, és épp csak
levegőzni szálltunk volna ki,
a műanyagpohár már rég nincs a kezünkben, nem nézünk
egymásra,
csak haladunk, egyre gyorsabban megyünk,
azt akarjuk, a másik mondja ki előbb,
hogy nem bírja, forduljunk vissza, elég,
közben szépen lassan felérünk a kilátóhoz,
körülnéznénk, de már sötétedik, sejtettük, hogy így lesz,
semmi sem látszik a kilátásból, amit odalent ígértek.